

ספרות עברית וכללית

לבתי ספר בחינוך החרדי
לעולים חדשים

הוראות

תוכנית הבגרות
הגמישה

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון – פיוט ושירת ימי הביניים	(25×2) – 50 נקודות
פרק שני – פרוזה (סיפור חסידי וסיפור קצר)	(25×1) – 25 נקודות
פרק שלישי – נובלה וספרות מתורגמת	(25×1) – 25 נקודות
סך הכול	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – פיוט ושירת ימי הביניים (24 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1-4 (לכל שאלה – 25 נקודות).

פיוט

1. קראו את הפיוט, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה / ר' ינאי

- וּבְכֵן וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 1 אַז רַב נָסִים הַפְּלֵאתָ בַּלַּיְלָה
 בְּרֵאשׁ אֲשֶׁמוּרוֹת זֶה הַלַּיְלָה
 גַּר צָדֵק נִצְחָתוֹ כִּנְחָלֵק לוֹ לַיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 2 דָּנַת מְלֶכֶךְ גָּר בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה
 הַפְּחֲדָתָ אַרְמֵי בְּאֵמֶשׁ לַיְלָה
 וַיִּשְׂרָאֵל יִשָּׁר לְאֵל וַיִּכְלַל לוֹ לַיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 3 זָרַע בְּכוֹרֵי פְתָרֶס מְחַצֵּת בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה
 חֵילִם לֹא מִצְאוּ בְּקוֹמָם בַּלַּיְלָה
 טִיסַת נִגִּיד חֲרָשֶׁת סְלִיַת בְּכוֹכְבֵי לַיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 4 יַעֲץ מְחַרֵּף לְנוֹפֵף אוֹוֵי הוֹבֶשֶׁת פְּגָרִיו בַּלַּיְלָה
 כָּרַע בַּל וּמִצְבּוֹ בְּאִישׁוֹן לַיְלָה
 לְאִישׁ חֲמוּדוֹת נִגְלָה רַז חֲזוֹת לַיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 5 מִשְׁתַּכַּר בְּכָלִי קִדְשׁ נִהְרַג בּוֹ בַּלַּיְלָה
 נוֹשֵׁעַ מִבּוֹר אַרְיֹת פּוֹתֵר בַּעֲתוֹתַי לַיְלָה
 שִׁנְאָה נָטַר אֲגִי וְכָתַב סְפָרִים בַּלַּיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 6 עוֹרֵרַת נִצְחָף עָלָיו בְּנִדְד שְׁנַת לַיְלָה
 פּוֹרָה תְּדַרְךָ לְשׁוֹמֵר מָה מַלְיָלָה
 צָרַח כְּשׁוֹמֵר וְשָׁח אֶתָּא בְּקֹר וְגַם לַיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 7 קָרַב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה
 רָם הוֹדַע כִּי לָהּ הַיּוֹם אֵף לָהּ הַלַּיְלָה
 שׁוֹמְרִים הַפְּקֵד לְעִירָף כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה
 תְּאִיר כְּאוֹר יוֹם חֲשֻׁכַת לַיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה

(שימו לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

- א.** מהו הרעיון המרכזי בפיוט? בססו את תשובתכם על שתיים מן המחרוזות, והסבירו כיצד רעיון זה מתקשר למחרוזת האחרונה בפיוט. (15 נקודות)
- ב.** ציינו שניים מן הכינויים בפיוט, והסבירו מהו הקשר שלהם לרעיון המרכזי בפיוט. (10 נקודות)

2. קראו את הפיוט, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

אם אָפּס רַבַּע הַקּוֹן / רבי אפרים ב"ר יצחק מרגנשבורג

<p>מחרוזת 9</p> <p>בִּי חֶפֶץ וְנִכְסֶיךָ / לִבִּי לוֹ לְחַשֵּׁף אִם תִּמְנַעְנֵי סוּף / רוּחִי וְנִשְׁמָתִי אֵלָיו יֵאָסֵף</p>	<p>מחרוזת 1</p> <p>אִם אָפּס רַבַּע הַקּוֹן / אֵהָל שְׁכֵן אִם רִקּוֹן אֵל נָא נֹאבְדָה כִּי עַל כֵּן / יֵשׁ לָנוּ אֵב זָקוֹן</p>
<p>מחרוזת 10</p> <p>יָדָיו וְרַגְלָיו עֲקָד / וְחָרְבוּ עֲלָיו פְּקָד לְשׁוּמוֹ עַל הָעֲצִים שְׂקָד / וְהָאֵשׁ עַל הַמְּזַבֵּחַ תּוֹקָד</p>	<p>מחרוזת 2</p> <p>פָּנִים לוֹ תִּכְיֶר / וְצִדְקוֹ לְפָנֶיךָ נִזְכִּיר קַח נָא בֵּן יִקְרִיר / וְנִמְצָה דָמוֹ עַל קִיר</p>
<p>מחרוזת 11</p> <p>צִוְאָר פָּשֵׁט מֵאֵלָיו / וְאָבִיו נִגַּשׁ אֵלָיו לְשַׁחֲטוֹ לְשֵׁם בְּעֲלָיו / וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עֲלָיו</p>	<p>מחרוזת 3</p> <p>רַץ אֵל הַנֶּעַר לְהַקְדִּישׁוֹ / וּנְפִשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנִפְשׁוֹ עֲטְרוֹ בְּעֲצִים וְאִשׁוֹ / גִּזְרֵ אֱלֹקָיו עַל רֵאשׁוֹ</p>
<p>מחרוזת 12</p> <p>חִקֵּר אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה / הָאֵב עַל בְּנוֹ לֹא חִסָּה וְלָבוֹ אֵל כְּפִים נִשְׂאָ / וַיִּרְא אֱלֹקִים אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה</p>	<p>מחרוזת 4</p> <p>יְחִיד הוֹקֵל כְּצָבִי / עָנָה וְאָמַר אָבִי הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֲצִים נִבְיָא / וּתְשׁוּרָה אֵין לְהִבְיָא</p>
<p>מחרוזת 13</p> <p>קָרָא מִרְחֵם מִשְׁחָר / תִּמּוֹר בְּנֶה הַנִּבְחָר וְהִנֵּה אֵיל אַחַר / וְעִשָּׂה אֵל תְּאַחַר</p>	<p>מחרוזת 5</p> <p>מְלִים הִשִּׁיבוּ מְלֵהֲבֵהִילוֹ / וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנֵי אֱלֹקִים יִרְאָה לוֹ / וַיִּזְדַּע ה' אֵת אֲשֶׁר לוֹ</p>
<p>מחרוזת 14</p> <p>חִלִּיפֵי אֲזַכְרְתּוּ / תִּכּוֹן כְּהִקְטַרְתּוּ וְתַעֲלֶה לָּךְ תִּמְרָתּוֹ / וְהָיָה הוּא וּתְמוֹרָתּוֹ</p>	<p>מחרוזת 6</p> <p>בְּמִצְוֹתֶיךָ שְׁנִיָּהֶם נִזְהָרִים / וְאַחֲרֶיךָ לֹא מְהַרְהָרִים חֲשׂוּ וְהִלְכוּ נִמְהָרִים / עַל אַחַד הַהָרִים</p>
<p>מחרוזת 15</p> <p>זָכְרוֹן לְפָנֶיךָ בְּשַׁחֲקֵךְ / לְעַד בְּסִפְרֵ יוֹחֵק בְּרִית עוֹלָם בַּל יִמְחַק / אֵת אַבְרָהָם וְאֵת יִצְחָק</p>	<p>מחרוזת 7</p> <p>רָאוּ אֵד תְּלוּלָה / מְהֵרוּ עֲצֵי עוֹלָה יְחַד בְּאֵהָבָה כְּלוּלָה / יִשְׁרוּ בְּעֶרְבָה מְסֻלָּה</p>
<p>מחרוזת 16</p> <p>קוֹרְאֶיךָ בָּאִים לְקוֹד / בְּצָרָה עֲקָדָה תִּשְׁקָד וְצִאֲנָךְ בְּרַחֲמִים תִּפְקָד / פָּנֵי הַצֹּאֵן אֵל עֲקוֹד</p>	<p>מחרוזת 8</p> <p>רָאָה יְחִיד כִּי הוּא הִשָּׂה / נָאִם לְהוֹרוֹ הַמְּנֹסָה אָבִי אוֹתִי כְּכַבֵּשׁ תַּעֲשֶׂה / לֹא תַחְמַל וְלֹא תִכְסֶה</p>

א. פרשו את המחרוזות הראשונה ואת המחרוזות האחרונה בפיוט, והסבירו את הקשר בין מחרוזות אלה. (13 נקודות)

ב. תארו את ההתנהגות של יצחק על פי המחרוזות השמינית והמחרוזות התשיעית בפיוט, והסבירו את התרומה של הדימוי במחרוזות השמינית להבנת התנהגותו. (12 נקודות)

שירת ימי הביניים

3. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

לבי במזרח / יהודה הלוי

לבי במזרח ואנכי בסוף מערב - / איך אטעמה את אשר אכל ואיך יערב?
איכה אשלים נדרי ואסרי, בעוד / ציון בחבל אדום ואני בכבל ערב?
יקל בעיני עזב כל טוב ספרד, כמו / יקר בעיני ראות עפרות דביר נחרב!

- א. הסבירו את תרומתן של השאלות הרטוריות בשיר להבנת משמעותו. הדגימו את דבריכם. (13 נקודות)
- ב. הדגימו מן הבית האחרון שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: פסיחה, צימוד, תקבולת. הסבירו את תרומתם להבנת בית זה. (12 נקודות)

4. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

ראה שמש / שלמה אבן-גבירול

ראה שמש לעת ערב אדמה / כאלו לבשה תולע למכסה,
תפישט פאתי צפון וימין / ורוח ים בארגמן תכסה,
וארץ - עזבה אותה ערמה / בצל הלילה תלין ותחסה,
והשחק אזי קדר, כאלו / בשק על מות יקותיאל מכסה.

הציגו מן השיר שני רמזים מטרימים (מקדמים), והסבירו כיצד הם רומזים להפתעה שבסיום השיר.

פרק שני – פרוזה (סיפור חסידי וסיפור קצר) (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 5–6.

סיפור חסידי

5. **החווה ובעל העגלה / וולדען**

הסבירו והדגו כיצד נבנית אישיותו של בעל העגלה לאורך הסיפור.
בתשובתכם הסבירו גם מדוע שמו אינו מוזכר בסיפור.

סיפור קצר

6. **אחד מאלה / הרב דוד זריצקי**

ענו על שני הסעיפים א–ב.

- א. מהו סוג המספר בסיפור זה? הסבירו את תרומתו להבנת משמעות הסיפור. (16 נקודות)
- ב. הציגו דוגמה אחת למוטיב היד בסיפור ודוגמה אחת למוטיב הרגל, והסבירו מה מוטיבים אלה מלמדים על עיצוב דמותו של הקבצן. (9 נקודות)

פרק שלישי – נובלה וספרות מתורגמת (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 7–8.

נובלה

7. וולודיה נכסף להתפלל / הרב דוד זריצקי

ענו על שני הסעיפים א–ב.

א. הסבירו את הסיבות לסבל ולכאב שוולודיה חווה, ותארו כיצד הכאב והסבל באים לידי ביטוי בעלילת הנובלה.

(15 נקודות)

ב. לדעתכם, האם וולודיה מצליח להיחלץ מן הסבל והכאב שהוא חווה? הסבירו והדגימו את תשובתכם.

(10 נקודות)

ספרות מתורגמת

8. המשורר / א' ו' גונזאלס

ענו על שני הסעיפים א–ב.

א. תארו את הסיוס של הסיפור "המשורר", והסבירו את התרומה של סיוס זה לבניית משמעות הסיפור. (15 נקודות)

ב. האם סיוס זה הפתיע אתכם? הסבירו והדגימו את דבריכם. (10 נקודות)

בהצלחה!